

Кучерява М. В.

кандидат економічних наук, завідувач Центру впровадження результатів фінансово-економічних досліджень ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, piven_maria@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2948-1234>

Швагер А. В.

аспірант ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, shvager.andriy@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5706-8996>

**АУДИТ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРО СТАЛИЙ РОЗВИТОК:
ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

Анотація. Звітність підприємств про сталий розвиток виступає інструментом забезпечення прозорості та повноти інформування стейкхолдерів про екологічну, соціальну й управлінську складові діяльності суб'єктів господарювання. Зростаючий попит з боку користувачів на якісні звітні дані зумовлює необхідність формування належного організаційно-методичного забезпечення надання впевненості щодо достовірності даних звітності про сталий розвиток. Проведений аналіз європейського досвіду регулювання аудиту відповідної звітності підприємств показав, що новації, внесені Директивою 2022/2464, спрямовані на розбудову інституціонального механізму нагляду за якістю звітності підприємств про сталий розвиток. Розглянуті положення узгоджуються з іншими загальноєвропейськими міжнародними документами, які регламентують діяльність аудиторів, зокрема МСЗНВ 3000, проектом ISSA 5000. Україна найближчим часом стикнеться з необхідністю імплементації директивних вимог ЄС до вітчизняного законодавства у сфері аудиту, що потребуватиме віднайдення шляхів реалізації цього завдання.

Ключові слова: аудит, регулювання, звітність, нефінансова звітність, директиви ЄС, міжнародні інституції.

Рис. 1. Табл. 2. Літ. 24.

Maria Kucheriava

Ph. D. (Economics), SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, piven_maria@ukr.net,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2948-1234>

Andriy Shvager

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, shvager.andriy@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5706-8996>

**AUDIT OF COMPANIES' SUSTAINABILITY REPORTING:
EU REGULATION EXPERIENCE**

Abstract. Introduction. Today, sustainability reporting serves both as an information source for management decision-making at various levels (macro-, meso- and micro-) and as a means of presenting the company's position on the sustainability of its activities and values in the context of achieving social welfare (contribution to the Sustainable Development Goals, overcoming the climate crisis, etc.). Sustainability reporting by enterprises is a tool for ensuring transparency

and completeness of informing stakeholders about the environmental, social and governance components of business entities' activities. The growing demand for high-quality reporting data from users necessitates the development of appropriate organisational and methodological support to provide assurance on the reliability of sustainability reporting data. The purpose is to study the EU approaches to regulating audit of sustainability reporting. Research methods: analysis; synthesis and generalisation of the data obtained; graphical and tabular methods (to ensure the clarity of the data presentation). Main results and conclusions. The development of organisational and methodological support for audit of sustainability reporting is currently underway, represented, in particular, by innovations in EU directive requirements. The study's analysis of the European experience in regulating the audit of companies' sustainability reporting has shown that the innovations introduced by Directive 2022/2464 are aimed at building an institutional mechanism for overseeing the quality of companies' sustainability reporting. These provisions are in line with other generally accepted international documents regulating the activities of auditors, in particular ISSA 3000 and the ISSA 5000 project. Ukraine will soon face the need to implement the EU directive requirements to the national audit legislation, which will require finding ways to implement this task.

Keywords: audit, regulation, reporting, non-financial reporting, EU directives, international institutions.

JEL classification: M42.

Звітність про сталий розвиток на сьогодні виступає інформаційним джерелом прийняття управлінських рішень на різних рівнях (макро-, мезо- та мікро-) і є засобом представлення позиції підприємства щодо сталості його діяльності та цінностей у контексті досягнення суспільного добробуту (внесок у досягнення Цілей сталого розвитку, подолання кліматичної кризи, тощо).

Зважаючи на це, зростає потреба користувачів у якісній звітності про сталий розвиток (достовірності, релевантності, своєчасності, суттєвості та ін.). Інструмент надання впевненості щодо надійності звітної інформації становить аудит. Наразі триває розвиток організаційно-методичного забезпечення проведення аудиту звітності про сталий розвиток, репрезентований, зокрема новаціями у директивних вимогах ЄС (положення Директиви 2022/2464 від 14.12.2022 про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 537/2014, Директиви 2004/109/ЄС, Директиви 2006/43/ЄС та Директиви 2013/34/ЄС щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку (далі – Директива 2022/2464)) [1] та міжнародними ініціативами (проект Міжнародного стандарту із забезпечення сталого розвитку 5000 “Загальні вимоги до завдань із забезпечення сталого розвитку”, далі – ISSA 5000) [2]. Згаданий процес потребує належного методологічного й наукового супроводу.

В умовах стрімкого зростання попиту користувачів на надійне інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень виникає об’єктивна потреба у формуванні з боку регуляторів належного методичного інструментарію надання впевненості щодо якості звітності підприємств. У цьому контексті важливим є наукове обґрунтування створення методологічних засад і організаційно-методичного забезпечення аудиту звітування підприємств про сталий розвиток.

Предмет сучасних досліджень у сфері розвитку аудиту звітності про сталий розвиток становлять:

- особливості застосування цифрових інструментів при підготовці звітності про сталий розвиток та в аудиті (Дж. О. Імоніана, Л. Регінато, В. А. Сільва, В. Сломські, В. Дж. Сломські [3; 4] та ін.);
- удосконалення нормативно-правового забезпечення складання звітності про сталий розвиток та забезпечення достовірності її даних (Т. І. Єфименко, М. Абела, К. В. Безверхий, Т. А. Бондар, О. Боярова, І. Вормедаль, Л. В. Гнилицька, Л. Г. Ловінська, Е. Е. Мікаель, О. Мозес, Дж. Н. Дабель-Мозес, Я. В. Олійник, А. Рууд [5–12] та ін.);
- специфіка формування інформаційного забезпечення аудиту звітності, яка містить нефінансову інформацію (інформацію про сталий розвиток) (А. Г. Костирко, Д. Ле Бланк, А. Дж. Монтего, І. М. Сисоева [13–15] та ін.);
- стандартизація аудиту звітності про сталий розвиток (О. В. Кравченко, І. О. Макаренко, К. Маргулес, К.-У. Мартен, Д. А. Сарі, Н. В. Фьорт [17; 18] та ін.).

Попри широку представленість у дослідженнях питань, пов'язаних із формуванням інституціонального забезпечення аудиту звітності про сталий розвиток, існує потреба у проведенні комплексного обстеження новацій у директивних вимогах ЄС та інших міжнародних ініціативах.

Викладене зумовлює мету статті – дослідити підходи ЄС до регулювання аудиту звітності про сталий розвиток.

Методи дослідження охоплюють: аналіз, синтез та узагальнення отриманих даних, графічний і табличний методи (для забезпечення наочності представлення отриманих даних).

Практика звітування підприємств про сталий розвиток протягом останніх десятиліть набуває стрімкого поширення. Рівень підготовки та оприлюднення такої звітності серед 250 найбільших компаній світу становить 96 % (рисунок).

Важливою передумовою такого поширення практики звітування підприємств про сталий розвиток (*див.* рисунок) є наявність та уніфікація методичного забезпечення розкриття даних.

Яскравим прикладом удосконалення підходів до розкриття підприємствами інформації про сталий розвиток виступають документи, розроблені та затверджені у червні 2023 р. Радою з міжнародних стандартів сталого розвитку (International Sustainability Standards Board, ISSB): МСФЗ С1 “Загальні вимоги до розкриття інформації, пов’язаної зі сталим розвитком” (*далі* – МСФЗ С1) [20] та МСФЗ С2 “Про розкриття інформації, пов’язаної з кліматом” (*далі* – МСФЗ С2) [21]. Згадані стандарти спрямовані на підвищення довіри та впевненості в розкритті компаніями даних про сталий розвиток для інформування інвесторів.

МСФЗ С1 містить набір вимог до розкриття інформації, розроблених для того, щоб компанії могли повідомляти інвесторам про ризики та можливості, пов’язані зі сталим розвитком, з якими вони стикаються в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі. МСФЗ С2 розкриває конкретну інформацію, пов’язану з кліматом, і призначений для використання разом із МСФЗ С1.

Рисунок. Динаміка складання звітності про сталий розвиток підприємствами світу

Примітка. Графік складено за даними дослідження KPMG, до респондентів якого включені: 100 найбільших за рівнем доходу підприємств, вибраних з-поміж 4,9 тис. суб'єктів господарювання в 49 країнах; 250 найбільших компаній світу (G250).

Побудовано за: [19].

На сьогодні процес стандартизації підготовки підприємствами таких звітів розвивається за двома напрямками:

- через посилення фінансової звітності шляхом включення до її складу фінансових показників, котрі відображають інформацію про сталий розвиток підприємства (розроблення стандартів ISSB);
- розкриття інформації про сталий розвиток у складі розділу звіту про управління або як окремого звіту (Директива 2022/2464, Європейські стандарти звітування про сталий розвиток) [22, с. 352].

Звітність про сталий розвиток відповідно до п. 17 ст. 2 Директиви 2022/2464 – звітна інформація з питань сталого розвитку. До останніх належать: екологічні, соціальні права та права людини, а також фактори управління (п. 18 ст. 2 Директиви) [1]. Оскільки ця звітність підприємств має виняткову інформаційну цінність для користувачів, закономірною є поява завдання для регуляторів, пов'язаного із забезпеченням достовірності її даних.

Необхідність адаптації вітчизняного законодавства до директивних вимог ЄС у сфері аудиту звітності про сталий розвиток актуалізується з набуттям Україною статусу кандидата в члени ЄС.

Досвід ЄС демонструє успішну практику вдосконалення інституціонального забезпечення аудиту звітності про сталий розвиток. Директива 2022/2464 (ст. 34 Директиви 2013/34/ЄС в оновленій редакції) визначає обов'язковість проведення аудиту звітності зі сталого розвитку та вимоги до аудиторів, які виконують завдання із надання впевненості стосовно звітності зі сталого розвитку, що охоплюють [1]:

- навчання та іспити, які гарантують, що аудитори мають необхідний досвід надання звітності у сфері сталого розвитку та гарантії звітності в цій сфері;
- безперервну освіту;
- системи забезпечення якості;
- професійну етику, незалежність, об'єктивність, конфіденційність та професійну таємницю;
- призначення та звільнення;
- розслідування і санкції;
- організацію роботи незалежного постачальника аудиторських послуг, зокрема з погляду достатніх ресурсів та персоналу, а також ведення записів і файлів клієнтських рахунків;
- повідомлення про порушення.

Зміни, внесені Директивою 2022/2464 до Директиви 2006/43/ЄС від 17.05.2006 про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС, узагальнено в табл. 1.

До ст. 2 Директиви 2006/43/ЄС внесено низку уточнень до наявних визначень та додано нові (п. 16а, 21, 22, 23):

1) ключовий(і) партнер(и) зі сталого розвитку означає:

- а) зовнішній(і) аудитор(и), призначений аудиторською фірмою для виконання конкретного завдання щодо забезпечення впевненості стосовно звітності зі сталого розвитку як основна відповідальна особа за підтвердження звітності зі сталого розвитку від імені аудиторської фірми;
- б) у разі підтвердження консолідованої звітності зі сталого розвитку принаймні зовнішній(і) аудитор(и), призначений(і) аудиторською фірмою як особи, що несуть основну відповідальність за підтвердження звітності зі сталого розвитку на рівні групи, та зовнішній(і) аудитор(и), котрі несуть відповідальність за підтвердження звітності лише на рівні істотних дочірніх компаній;
- с) зовнішній(і) аудитор(и), що підписує звіт(и) про підтвердження достовірності звітності зі сталого розвитку;

2) забезпечення звітності зі сталого розвитку – виконання процедур, унаслідок яких зовнішній аудитор або аудиторська компанія можуть висловити думку відповідно до пп. 2 ст. 34 Директиви 2013/34/ЄС.

У цілому внесені Директивою 2022/2464 до Директиви 2006/43/ЄС зміни стосуються запровадження вимог до обов'язкового аудиту звітності зі сталого розвитку підприємств та підприємств, котрі становлять суспільний інтерес (за аналогією з аудитом фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності). Зауважимо, що норми та положення європейського законодавства у досліджуваній сфері узгоджуються з глобальними тенденціями забезпечення якості звітності про сталий розвиток, зокрема з документами Ради з міжнародних стандартів аудиту та забезпечення впевненості (International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB).

Т а б л и ц я 1

Новації директивних вимог ЄС щодо аудиту звітності про сталий розвиток

Редакція до прийняття Директиви 2022/2464	Редакція розділів Директиви 2006/43/ЄС станом на 14.12.2022	Зміст внесених змін та доповнень
Стаття 1. Предмет	Стаття 1. Предмет	Доповнення предмета Директиви щодо встановлення правил обов'язкового аудиту не лише річної та консолідованої звітності, а й річної та консолідованої звітності зі сталого розвитку
Стаття 2. Визначення	Стаття 2. Визначення	Уточнення термінів "зовнішній аудитор", "аудитор із третьої країни", "аудиторська фірма з третьої країни", "аудитор групи" в частині функціональних повноважень із затвердження звітності зі сталого розвитку. Додано визначення "ключовий(і) партнер(и) зі сталого розвитку", "звітність зі сталого розвитку", "забезпечення звітності зі сталого розвитку", "незалежний постачальник послуг з надання впевненості"
Стаття 6. Вимоги до освіти	Стаття 6. Вимоги до освіти	Повністю змінено редакцію ст. 6 у зв'язку з включенням необхідних кваліфікаційних вимог для допущення до проведення аудиту звітності зі сталого розвитку
Стаття 8. Перевірка теоретичних знань	Стаття 8. Перевірка теоретичних знань	Внесено додаткову тему для перевірки теоретичних знань аудитора (п. 3): 3. Для того щоб зовнішній аудитор був затверджений для перевірки звітності у сфері сталого розвитку, перевірка теоретичних знань також повинна охоплювати як мінімум такі теми: а) юридичні вимоги та стандарти щодо підготовки річної та консолідованої звітності зі сталого розвитку; б) аналіз сталого розвитку; в) процеси належної обачності щодо питань сталого розвитку; г) юридичні вимоги й стандарти забезпечення звітності зі сталого розвитку
Стаття 10. Практичне навчання	Стаття 10. Практичне навчання	Внесено доповнення стосовно тривалості підготовки зовнішнього аудитора та його практичного досвіду у сфері надання впевненості щодо звітності зі сталого розвитку, зокрема не менше 8 міс. з трьох років практичного навчання мають бути присвячені наданню впевненості щодо річної й консолідованої звітності зі сталого розвитку (п. 1)

Продовження табл. 1

Редакція до прийняття Директиви 2022/2464	Редакція розділів Директиви 2006/43/ЄС станом на 14.12.2022	Зміст внесених змін та доповнень
Стаття 14. Допуск аудиторів із інших держав-членів	Стаття 14. Допуск аудиторів із інших держав-членів	Внесено доповнення: "Для того щоб зовнішній аудитор також був затверджений для перевірки звітності зі сталого розвитку, тест на придатність повинен охоплювати адекватне знання зовнішнім аудитором законів і правил держави-члена, що приймає, тією мірою, якою це необхідно, у тому числі в частині забезпечення звітності у сфері сталого розвитку"
–	Стаття 14а. Зовнішні аудитори, затверджені або визнані до 1 січня 2024 р., та особи, які проходять процес затвердження зовнішніх аудиторів 1 січня 2024 р.	Внесено вимоги стосовно організаційних аспектів навчання аудиторів до та після прийняття Директиви 2022/2464
Стаття 16. Реєстрація аудиторів	Стаття 16. Реєстрація аудиторів	Доповнено положення стосовно внесення до реєстру даних щодо того, чи сертифікований відповідний аудитор як такий, котрий може надавати послуги з надання впевненості стосовно звіту зі сталого розвитку
Стаття 17. Реєстрація аудиторських фірм	Стаття 17. Реєстрація аудиторських фірм	Доповнено положення щодо внесення до реєстру даних про те, чи може аудиторська фірма надавати послуги з надання впевненості стосовно звіту зі сталого розвитку
Стаття 24б. Організація роботи	Стаття 24б. Організація роботи	Доповнено вимогою щодо необхідності призначення ключового партнера із забезпечення надання послуг з надання впевненості щодо звітності зі сталого розвитку
Стаття 25. Винагорода за аудит	Стаття 25. Винагорода за аудит	Доповнено питаннями аудиту звітності зі сталого розвитку

Продовження табл. 1

Редакція до прийняття Директиви 2022/2464	Редакція розділів Директиви 2006/43/ЄС станом на 14.12.2022	Зміст внесених змін та доповнень
–	Стаття 25b. Професійна етика, незалежність, об'єктивність, конфіденційність та професійна таємниця щодо забезпечення звітності у сфері сталого розвитку	Вимоги статей 21–24а щодо обов'язкового аудиту фінансової звітності застосовуються з відповідними змінами в контексті забезпечення звітності у сфері сталого розвитку
–	Стаття 25с. Заборонені неаудиторські послуги у випадках, коли зовнішній аудитор здійснює перевірку звітності зі сталого розвитку суб'єкта суспільного інтересу	Встановлено обмеження для аудиторів, котрі здійснюють аудит звітності зі сталого розвитку підприємств, що становлять суспільний інтерес. Директиву доповнено статтями, якими регулюється організація аудиту річної та консолідованої звітності зі сталого розвитку (аналогічно до річної та консолідованої фінансової звітності)
–	Стаття 25d. Неузгодженості	
–	Стаття 26а. Стандарти аудиту звітності зі сталого розвитку	
–	Стаття 27а. Гарантії щодо консолідованої звітності у сфері сталого розвитку	
Стаття 28. Аудиторська звітність	Стаття 28. Аудиторська звітність	
–	Стаття 28а. Звіт аудитора щодо звітності зі сталого розвитку	
Стаття 29. Системи забезпечення якості	Стаття 29. Системи забезпечення якості	

Закінчення табл. 1

Редакція до прийняття Директиви 2022/2464	Редакція розділів Директиви 2006/43/ЄС станом на 14.12.2022	Зміст внесених змін та доповнень	
Стаття 30. Система розслідувань та санкцій	Стаття 30. Система розслідувань та санкцій		
Стаття 32. Принцип суспільного нагляду	Стаття 32. Принцип суспільного нагляду		
–	Стаття 36. Регуляторна співпраця між державами-членами щодо аудиту звітності зі сталого розвитку		

Узагальнено та складено авторами за: [1].

Аудитори та аудиторські компанії для підтвердження достовірності нефінансової звітності керуються Міжнародним стандартом завдань із надання впевненості (МСЗНВ) 3000 (переглянутий) “Завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації” [23].

Розуміючи зростаючий попит на якісні дані підприємств про сталий розвиток, у серпні 2023 р. IAASB оприлюднила проект Міжнародного стандарту із забезпечення сталого розвитку (ISSA 5000) 5000 “Загальні вимоги до завдань із забезпечення сталого розвитку” [5]. Стандарт ISSA 5000 зосереджується на забезпеченні достовірності звітності про сталий розвиток. Цей документ спирається на численні рамкові підходи до підготовки звітності, які вже існують, і ті, що перебувають на стадії розроблення, включаючи, але не обмежуючись, ті, що випущені ЄС, Радою з міжнародних стандартів сталого розвитку, Глобальною ініціативою звітності, Міжнародною організацією стандартизації та ін.

ISSA 5000 – всеосяжний стандарт, що ґрунтується на принципах, котрі придатні як для обмежених, так і для обґрунтованих зобов’язань із надання впевненості щодо інформації про сталий розвиток. Розроблення цього документа є важливим кроком у зміцненні впевненості й довіри до звітності про сталий розвиток. Прийняття стандарту відповідає рекомендаціям Міжнародної організації комісій з цінних паперів і доповнює роботу інших організацій, які встановлюють стандарти, включно з Радою з міжнародних етичних стандартів для бухгалтерів. Корпоративна звітність (фінансова звітність, звітність про сталий розвиток) користується більшою довірою, коли отримує зовнішню та незалежну гарантію на основі загальновизнаних стандартів, незалежно розроблених в інтересах суспільства [2].

Після затвердження ISSA 5000 стане найповнішим стандартом забезпечення сталості, доступним для професійних бухгалтерів у всьому світі. Він застосовуватиметься до інформації щодо сталого розвитку, підготовленої відповідно до обраного самостійно підприємством рамкового підходу та структури звітування.

ISSA 5000 формується в рамках координації з іншими глобальними організаціями, включно з ISSB і GRI [24].

Мета проекту ISSA 5000 полягає в запровадженні нового міжнародного стандарту аудиту для перевірки звітності про сталий розвиток. Ключові структурні елементи узагальнено в табл. 2.

З огляду на щорічне збільшення інтересу з боку стейкхолдерів до звіту про сталий розвиток, прийняття ISSA 5000 є вкрай необхідним. ISSA 5000 дасть змогу фахівцям надавати якісніші послуги, пов’язані з аудитом звітності про сталий розвиток, а сама звітність після проведення аудиту стане привабливішою для зазначених користувачів.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки. Проведене дослідження досвіду ЄС у сфері регулювання аудиту показало, що новації, внесені Директивою 2022/2464, спрямовані на розбудову інституціонального механізму нагляду за якістю звітності підприємств про сталий розвиток через встановлення вимог до кваліфікації та сертифікації аудиторів, котрі здійснюють аудит звітності про сталий розвиток (статті 6, 8, 10, 14); визначення

Ключові складові проекту ISSA 5000 “Загальні вимоги до завдань із забезпечення сталого розвитку”

Назва елемента проекту ISSA 5000	Стислий опис ключових моментів
Сфера застосування ISSA 5000	Застосовуватиметься до всіх завдань з надання впевненості щодо інформації про сталий розвиток, за винятком випадків, коли практикуючий спеціаліст надає окремий висновок щодо звіту про парникові гази (ПГ)
Цілі ISSA 5000	Під час виконання завдань із забезпечення сталості виокремлюються цілі практикуючого фахівця: отримання обґрунтованої або обмеженої впевненості щодо того, чи інформація про сталий розвиток не містить суттєвих викривлень надання висновку стосовно такої інформації, що містить висновок із наданням обґрунтованої або обмеженої впевненості та описує підстави для такого висновку
Терміни, наведені в ISSA 5000	Аналітичні процедури; відповідальна сторона; твердження; завдання з надання впевненості; навички й методи надання впевненості; завдання з атестації; порівняльна інформація; критерії розкриття інформації; обставини завдання; керівник завдання; ризик залучення; сторона, що залучає; перевірка якості завдання; рецензент якості завдання; команда із завдання; суб'єкт; докази; фірма; шахрайство; подальші процедури; історична фінансова інформація; передбачувані користувачі; функція внутрішнього аудиту; керівництво; експертне керівництво; спотворення; викривлення іншої інформації; мережа; мережева фірма; інша інформація; партнер; суттєвість ефективності; персонал; практикуючий фахівець; практикуючий фахівець-експерт; професійне судження; професійний скептицизм; професійні стандарти; відповідні етичні вимоги; межа звітності; ризик суттєвого викривлення; процедури ризику; процедури перевірки по суті; компетентність сталого розвитку; інформація про сталий розвиток; питання сталого розвитку; система внутрішнього контролю

Складено за: [2].

організаційних засад надання відповідних аудиторських послуг (стаття 16, 17, 24b, 25) та ін. Розглянуті положення узгоджуються з іншими загальнови-знаними міжнародними документами, які регламентують діяльність ауди-торів, зокрема МСЗНВ 3000, проектом ISSA 5000.

Україна найближчим часом стикнеться з необхідністю імплементації ди-рективних вимог ЄС до вітчизняного законодавства у сфері аудиту, що потре-буватиме віднайдення шляхів реалізації цього завдання (внесення змін та при-ведення у відповідність чинних нормативно-правових актів або розроблення окремого проекту Закону України “Про аудит звітності про сталий розвиток”).

Список використаних джерел

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Dire-

ctive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>.

2. Exposure Draft on Proposed International Standard on Sustainability Assurance 5000 General Requirements for Sustainability Assurance Engagements and Proposed Conforming and Consequential Amendments to Other IAASB Standards / IAASB. 2023. URL: https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-08/IAASB-International-Standard-Sustainability-5000-Exposure-Draft_0.pdf.

3. Кучерява М. В. Удосконалення складання нефінансової звітності підприємств в умовах диджиталізації. *Фінанси України*. 2022. № 10. С. 80–102. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.10.080>.

4. Imoniana J. O., Silva W. L., Reginato L., Slomski V., Slomski V. G. Sustainable Technologies for the Transition of Auditing towards a Circular Economy. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.3390/su13010218>.

5. Єфименко Т. І. Звітування зі сталого розвитку: виклики та шляхи подолання. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 9–19. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.11.009>.

6. Ловінська Л. Г. Нефінансова звітність як основа інформаційного забезпечення моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 20–30. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.11.020>.

7. Олійник Я. В., Кучерява М. В. Удосконалення нормативно-правового забезпечення нефінансової звітності в Україні як результат співпраці з міжнародними інституціями. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 31–43. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.11.031>.

8. Oliinyk Y., Kucheriava M., Semenishyna N., Boiarova O., Hryshchenko N. Companies' sustainable reporting: assessment and practice. *Independent Journal of Management & Production*. 2022. Vol. 13, No 3. P. 270–290. URL: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1763>.

9. Гнилицька Л. В., Безверхий К. В. Аудит інтегрованої звітності корпоративних підприємств. *Фінанси України*. 2022. № 9. С. 98–114. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.09.098>.

10. Abela M. A new direction? The “mainstreaming” of sustainability reporting. *Sustainability accounting, management and policy journal*. 2022. Vol. 13, No 6. P. 1261–1283. URL: <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-06-2021-0201>.

11. Moses O., Michael E. E., Dabel-Moses J. N. A review of environmental management and reporting regulations in Nigeria. *Environmental Reporting and Management in Africa*. 2019. P. 159–182. URL: <https://doi.org/10.1108/S1479-359820190000008007>.

12. Vormedal I., Ruud A. Sustainability reporting in Norway—an assessment of performance in the context of legal demands and socio-political drivers. *Business Strategy and the environment*. 2009. Vol. 18, No 4. P. 207–222. URL: <https://doi.org/10.1002/bse.560>.

13. Костирко А. Г. Інформаційне забезпечення аудиту нефінансової звітності. 2021. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9710/1/22-24.pdf>.

14. Сисоева І. М. Інформаційне забезпечення соціального аудиту. 2021. URL: <https://cutt.us/fn6xt>.

15. Montero A. G., Le Blanc D. The role of external audits in enhancing transparency and accountability for the Sustainable Development Goals. 2019. URL: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2020/08/1597341825.2797.pdf>.

16. Föhr T. L., Schreyer M., Juppe T., Marten K.-U. Assuring sustainable futures: auditing sustainability reports using AI foundation models. 2023. July 4. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4502549>.

17. Макаренко І. О., Кравченко О. В., Овчарова Н. В., Земляк Н., Макаренко С. М. Стандартизація аудиту звітності зі сталого розвитку компаній. *Agricultural and*

Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2020. Vol. 6, No. 2. P. 78–90. URL: <http://dx.doi.org/10.51599/are.2020.06.02.05>.

18. Sari D. A., Margules C., Lim H. S., Sayer J. A., Boedhihartono A. K., Macgregor C. J., Dale A. P., Poon E. Performance Auditing to Assess the Implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs) in Indonesia. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, Iss. 19. URL: <https://doi.org/10.3390/su141912772>.

19. Key global trends in sustainability reporting / KPMG. 2022. URL: <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/09/survey-of-sustainability-reporting-2022/global-trends.html>.

20. IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information / IFRS. 2023. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/>.

21. IFRS S2 Climate-Related Disclosures / IFRS. 2023. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s2-climate-related-disclosures/>.

22. Кучерява М. В. Міжнародні ініціативи у сфері стандартизації підготовки звітності зі сталого розвитку. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку* : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 31 берез. 2023 р. Київ, 2023.

23. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements / IAASB. 2017. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-2_%D1%83%D0%BA%D1%80%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-2_%D1%83%D0%BA%D1%80%20(1).pdf).

24. What you need to know about international standard on sustainability assurance 5000 / IAASB. 2023. URL: <https://www.iaasb.org/news-events/2023-08/what-you-need-know-about-international-standard-sustainability-assurance-5000>.

References

1. European Parliament, & EU Council. (2022, December 14). *Directive (EU) 2022/2464 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>.

2. IAASB. (2023). *Exposure Draft on Proposed International Standard on Sustainability Assurance 5000 General Requirements for Sustainability Assurance Engagements and Proposed Conforming and Consequential Amendments to Other IAASB Standards*. Retrieved from https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-08/IAASB-International-Standard-Sustainability-5000-Exposure-Draft_0.pdf.

3. Kucheriava, M. (2022). The development of entities' non-financial reporting preparation in the context of digitalization. *Finance of Ukraine*, 10, 80–102. DOI: 10.33763/finukr2022.10.080 [in Ukrainian].

4. Imoniana, J. O., Silva, W. L., Reginato, L., Slomski, V., & Slomski, V. G. (2021). Sustainable Technologies for the Transition of Auditing towards a Circular Economy. *Sustainability*, 13 (1). DOI: 10.3390/su13010218.

5. Iefymenko, T. (2019). Sustainable development reporting: challenges and ways to overcome them. *Finance of Ukraine*, 11, 9–19. DOI: 10.33763/finukr2019.11.009 [in Ukrainian].

6. Lovinska, L. (2019). Non-financial reporting as the database for monitoring the Sustainable Development Goals attainment. *Finance of Ukraine*, 11, 20–30. DOI: 10.33763/finukr2019.11.020 [in Ukrainian].

7. Oliynyk, Ya., & Kucheriava, M. (2019). Improvement of legislation for non-financial reporting in Ukraine as the result of cooperation with international institutions. *Finance of Ukraine*, 11, 31–43. DOI: 10.33763/finukr2019.11.031 [in Ukrainian].

8. Oliinyk, Y., Kucheriava, M., Semenyshyna, N., Boiarova, O., & Hryshchenko, N. (2022). Companies' sustainable reporting: assessment and practice. *Independent Journal of Management & Production*, 13 (3), 270–290. DOI: 10.14807/ijmp.v13i3.1763.
9. Gnylytska, L., & Bezverkhyy, K. (2022). Audit of integrated corporate reporting. *Finance of Ukraine*, 9, 98–114. DOI: 10.33763/finukr2022.09.098 [in Ukrainian].
10. Abela, M. (2022). A new direction? The “mainstreaming” of sustainability reporting. *Sustainability accounting, management and policy journal*, 13 (6), 1261–1283. DOI: 10.1108/SAMPJ-06-2021-0201.
11. Moses, O., Michael, E. E., & Dabel-Moses, J. N. (2019). A review of environmental management and reporting regulations in Nigeria. In *Environmental Reporting and Management in Africa*, pp. 159–182. DOI: 10.1108/S1479-359820190000008007.
12. Vormedal, I., & Ruud, A. (2009). Sustainability reporting in Norway—an assessment of performance in the context of legal demands and socio-political drivers. *Business Strategy and the environment*, 18 (4), 207–222. DOI: 10.1002/bse.560.
13. Kostyrko, A. H. (2021). *Information provision of the audit of non-financial reporting*. Retrieved from <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9710/1/22-24.pdf> [in Ukrainian].
14. Sysoieva, I. M. (2021). *Information provision of social audit*. Retrieved from <https://cutt.us/fn6xt> [in Ukrainian].
15. Montero, A. G., & Le Blanc, D. (2019). *The role of external audits in enhancing transparency and accountability for the Sustainable Development Goals*. Retrieved from <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2020/08/1597341825.2797.pdf>.
16. Föhr, T. L., Schreyer, M., Juppe, T., & Marten, K.-U. (2023, July 4). *Assuring sustainable futures: auditing sustainability reports using AI foundation models*. DOI: 10.2139/ssrn.4502549.
17. Makarenko, I., Kravchenko, O., Ovcharova, N., Zemliak, N., & Makarenko, S. (2020). Standardization of companies' sustainability reporting audit. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6 (2), 78–90. DOI: 10.51599/are.2020.06.02.05 [in Ukrainian].
18. Sari, D. A., Margules, C., Lim, H. S., Sayer, J. A., Boedhihartono, A. K., Macgregor, C. J., Dale, A. P., & Poon E. (2022). Performance Auditing to Assess the Implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs) in Indonesia. *Sustainability*, 14 (19). DOI: 10.3390/su141912772.
19. KPMG. (2022). *Key global trends in sustainability reporting*. Retrieved from <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/09/survey-of-sustainability-reporting-2022/global-trends.html>.
20. IFRS. (2023). *IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/>.
21. IFRS. (2023). *IFRS S2 Climate-Related Disclosures*. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s2-climate-related-disclosures/>.
22. Kucheriava, M. V. (2023). International initiatives in the field of standardization of reporting on sustainable development. In *Innovative entrepreneurship: state and development prospect*. Kyiv [in Ukrainian].
23. IAASB. (2017). *Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements*. Retrieved from [https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-2_%D1%83%D0%BA%D1%80%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-2_%D1%83%D0%BA%D1%80%20(1).pdf).
24. IAASB. (2023). *What you need to know about international standard on sustainability assurance 5000*. Retrieved from <https://www.iaasb.org/news-events/2023-08/what-you-need-know-about-international-standard-sustainability-assurance-5000>.